

מסורת הש"ס

(א) לשון מנחם. רש"י.
(ב) [סוטה ט, א] (ר"ה ט.
ע"ש סוטה יג, א) (ד) י"מ
האזר, (ה) [ל' רב יהודה],
(ו) [בראשית מ],

הגהות הב"ח

(א) והוא כפירוש הגע
ומן כ"ל ומיות עלתה
נה נמחק: (ב) רש"י
ד"ה ואמר וכו' את כל
העמים: (א) ד"ה הו
הד"ה עם ד"ה ואקחה
שליש כ"ל ומיות את
נמחק:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
(א) גמ' בני כששת דמתי
אפתה. י"ב ע"י ערוך ערך
אפתה: [ב] רש"י ד"ה
שליש מות לא נמפרש.
י"ב ע"י עשרה מאמרות
מאמר חקור דין חלק ג'
פכ"א דף ק"ג ע"א דמפרש
לח לטולו שלשים ועי'
יפה תואר כפ' ויחי דף
תקכ"ה עמוד ד' ויפה
מראה פ"א דר"ה דף
ז"ו ע"א ופ"ב דע"ו דף
ק"ע ע"ב:

מוסף רש"י

ג' כוסות. מלחמה של
שר המשקים (סוטה ט.
כ) בימי פרעה נבה. ללא
המורה הו' מוליאה לולצין ועלים ופרי
אלה ארץ מצרים (שם). עם
כל העובדי כוכבים.
לימות המשוח (שם).

כיון דאסיבזי רשותא. להזכיר דכר הזכירוהו בקדוש לאחר שלש מיצות
של שבת: אסיבזי. רשותא ללדכוריה להדיא: וישר אל מלאך. מקרא
הוא בברי עשר: ויוכל איני יודע. על אי זה מהם הוא אומר ויוכל
שנא ונעשה שר אס יעקב למלאך והכי קאמר וישר יעקב אל מלאך

ויוכל יעקב או הכי קאמר וישר אל
יעקב מלאך כלומר נשמר לעומתו
המלאך ויוכל המלאך ונלחו: כשהוא
אומר כי שרים. ומוכל הו' יעקב נלחו
למלאך: שרים עם אלהים. נשא
שבארץ ישראל שסמוכים הם ונקראים
אלהים עד האלהים יצא דבר שניהם
(שמות כב) ועם אנשים ראש הגולה:
ובגוף. ישראל נמשלו לגוף דמתי גפן
ממזרים תסיע (תהלים פ): שרי גאים.
עשירים וקרוצים למלכות: אלו ג' שרי
גוים. מלאכים: עלסה נלה. אין
חשוב כן כל כך כשריגים שהם ענפים
קשים: אלו פרחי כהונה. המשרתים
במקדש: במתנות. שנתן הקד"ה
לישראל: אלו כסופים. שהכניסן
לארץ טובה ומלאה פירות ומציאות
ממנה כסופים כפריחת גמר בשולס:
הגיע זמן. ללכת ממלך ולפרות
ולרבות: עלסה נלה. עלתה זמן הלכה
להזות דס נלחן של מלכים: ג' כוסות.
בספור החלום וכוס פרעה וגו' ¹:
בימי פרעה נכה. שהחריבה נצוד נכר
דמתי (ירמיה מו) ללא נצוד נכר
מלך בצל וגו': אומה זו. ישראל:
נמשלה כגפן. גפן ממזרים תסיע:
ומורוס שנה אלו צעלי צפים. דמה
המורה הו' מוליאה לולצין ועלים ופרי
והוא עיקר הגפן כן צעלי צעלי גומלי
חסד ומחויקים ידי עניים ומפורים
ממונס למלכות בשביל אחיהם
ומתקיימים על ידס: עלין. שגפן
סובלין היום ומגנינים על האשכולות
שלא יכס שרז ושמש ורוחות כן עמי
הארץ חורשין וזורעין וקוצרין מה
שתלמדי חכמים ואלילים: קנוקנות.
וידיל"ש דלא חזו למדי: ואכרה לי.
הקד"ה אומר קניתי לי ישראל כט"ו
צניסן בשביל הצדיקים: אשר כריתי לי.
קניתי כדלמרי" כפ"ק דסוטה (דף יג).
דעקב זונה מעשו: לרור הכסף. בחלק
(שהדרינ דף יא): מפרשינן ליה כצדיקים
דשלחו ליה עמון ומואב לנצוד נכר
כדשמעו לצבאים דלימנבא כחורבנא
תא אחרצניהו שלח להו מסתפינא
מאלההו שלחו ליה כי אין אליהם צדיות
שלח להו בקרינא אחי שלחו ליה הלך
בדרך למרחוק שלח להו איכא צדיקי
דבעי רחמי שלחו ליה לרור הכסף לקח
צידו צדיקים שנהם המיתס: חומר.
שלשים סאין. לפד. ט"ו סאין. כאן.
בצבא: ורובינא. לצדיקי דארץ ישראל:
אפתה. י"ע: ואומר אליהם. נצודות
זכריה כתיב גבי עובדי כוכבים ואקח
את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר
את בריתי אשר כרתי את (י) העמים
ואומר אליהם וגו': הנו שכרי.
החזירו לי את הצדיקים שהייתם
מקבלים עליהם שכר וישקלו וגו' ²:
ואקח את שלשים הכסף. ונקצעו
אותם צדיקים לדורות בישראל: אל
צית ה'. בדרך ישראל: שלשים מלות.
לא נמפרש ³ ומהכא הוא דקא יליף:
שאין

גיד הגשה פרק שביעי חולין

צב.

תורה אור השלם

1. וישר אל מלאך ויכל
בכה ויתחנן לו בית אל
ימלאנו וישר וישר
עמנו: הושע יב ה
2. ויאמר לא יעקב ואמר
עוד שמך בי אם ישראל
בי שרית עם אלהים ועם
אנשים ותוכל:
בראשית לב כט
3. ובגפן שלשה שריגים
והיא כפרחת עלתה נצח
הבשילו אשכוליה
ענבים: בראשית מ י
4. גפן ממוצרים תסיע
תגרש גוים ותטעה:
תהלים פ ט
5. ובני ישראל פרו
וישרצו וירבו ויעצמו
במאד מאד ותקפלו
ארצן אתם: שמות א ז
6. פירח דרבתי לבדי
ומעמם אין איש אתי
ואדרבם באפי וארמסם
בחקתי ויו נצחם על
בגדי וכל מלבושי
אנאליתי: ישעיהו סג ג
7. ואברהם לי בחמשה
עשר קסף והמר שערים
ולתך שערם:
הושע ג ב
8. אבי השביעני לאמר
הזה אבני מת בקברי
אשר בריתי לי בארץ
בגנן שמה תקבריני
ועתה אעלה נא ואקברה
את אבי ואשבור:
בראשית ג ג
9. צרור הכסף לקח בידו
ליום הכסף יבא ביתו:
משלי ז כ
10. ויאמר יי אלי
השליכיהו אל היצור
אדר ויקר אשר וקרתי
מעליהם ואקחה שלשים
הכסף ואשליך אותו בית
יי אל היצור:
זכריה יא יג
11. ואמר אליהם אם
טוב בעיניכם רבו שכרי
ואם לא חדלו וישקלו
את שכרי שלשים קסף:
זכריה יא יב

לעני רש"י

וידיל"ש [וידיל"ש].
קנוקנות.

רבינו גרשום

הדר ויריע כל בני אלהים:
אלו שלשה שרי גוים
כר. כלומר גוים כשרין
בגון אדרון דשמשיה לרב:
הבשילו אשכוליה ענבים
אלו הנסכים. וגם הם היו
מתנה לגבי מוכח: וכן הוא
אומר ויו נצחם על בגדי.
נצה דורש נצחם: שלש
כסות האמורין במצרים.
וכוס פרעה בירי וגו':
אומה זו כגפן נמשלה.
כלומר שחורשין וזורעין
שאלמלא כן רעב יבא
בעולם: חומר שערורם
ולתך שערורם. חומר
שלשים סאה לתך ט"ו
סאין ואילו הו' סך הכל מ"ה
סאין ואותם מ"ה סאין
אלו מ"ה צדיקים: דתותי.
אפתה. אפגנין בלע"ז
ואומר אליהם אם טוב
בעיניכם רבו שכרי:

ברוך אופנים הוא דאמרי ליה. אכל קדוש אומרים שרפים כדמתי
(ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו וגו' וכתיב בברי
וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש וכו' ומה שלחו אומרים
במפתח יוצר והאופנים ומיות הקדש כר' דמיות נמי אומרים ברוך
דעדיפי משרפים וקרא נמי מוכח

דמיות ואופנים אומרים ברוך דמתי
קרא דברוך כתיב וקול כפי המיות
משקיות אשה אל אחותה וקול האופנים
לעומתם קול רעש גדול וכלל דוכחא
משמע דהאופנים בתי מיות גירי
דמתי (יחזקאל ה) וכלתה המיות ילכו
האופנים אללס ובהנשא המיות מעל
הארץ ינשאו האופנים וכתיב נמי כי
רוח החיה נצאופנים ואס תאמר
דילפינן השתא לפירוש זה דמיות
ושרפים אין הכל אחד ופסוק אין
דושין (מגילה דף יג): אומר פסוק אחד
אומר שש כנפים לאחד ופסוק אחד
אומר ארבע כנפים לאחד ומאי קושיא
הא הא קרא דשש כנפים בשרפים
כתיב והכי במיות כתיב וי"ל דמסתבר
ליה שאין משונים כנפיהם וכה"ג
פריך צ"ל לו (יומא דף עב): כתיב
ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון
עצי שטים אע"פ שהיה ארון אחר
מסתמא כמו שהיה זה כך היה זה וכן
בהמוכר פירות (ב"ב דף טט). למ"ד
פניהם איש אל אחי והכתיב ופניהם
אל הצית מכרזים של שלמה
אכרזים של משה פריך דמסתמא
לא נשתנו זה מזה:

אילימא

אלא מה שעתידי להיות אלא גפן זה תורה שלשה שריגים אלו משה ואהרן
ומרים והיא כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין הבשילו אשכולותיה ענבים אלו
הצדיקים שבכל דור ודור אמר ר"ג עדיין צריכין אנו למודעי דמוקים ליה כוליה
בחד מקום רבי אלעזר המודעי אומר גפן זה ירושלים שלשה שריגים זה מקדש
מלך וכהן גדול והיא כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה הבשילו אשכולותיה
ענבים אלו נסכים רבי יהושע בן לוי מוקים לה במתנות דאמר ר' יהושע בן לוי
גפן זו תורה שלשה שריגים זה באר עמוד ענן ומן והיא כפורחת עלתה נצה
אלו הבכורים הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים רבי ירמיה בר אבא אמר
גפן אלו ישראל וכן הוא אומר ¹גפן ממצרים תסיע שלשה שריגים אלו שלשה
רגלים שישאל עולין בהן בכל שנה ושנה והיא כפורחת ²עלתה נצה הגיע
זמן של ישראל לפרות ולרבות וכן הוא אומר ³ובני ישראל פרו וישרצו עלתה
נצה הגיע זמן של ישראל ליגאל וכן הוא אומר ⁴ויו נצחם על בגדי וכל
מלבושי ⁵אגאלתי הבשילו אשכולותיה ענבים הגיע זמנה של מצרים לשנות
כוס התרעלה והיינו דאמר רבא ⁶שלשה כוסות האמורות במצרים למה אחד
ששתה בימי משה ואחד ששתה בימי פרעה נבה ואחד שעתידה לשנות
עם כל העובדי כוכבים אמר ליה רבי אבא לרבי ירמיה בר אבא כי
דריש להו רב להני קראי באגדתא כוונת דריש להו אמר רבי שמעון בן
לקיש אומה זו כגפן נמשלה זמורות שבה אלו בעלי בתים אשכולות שבה
אלו תלמידי חכמים עלין שבה אלו עמי הארץ קנוקנות שבה אלו ריקנים
שבישראל והיינו דשלחו מתם ליבעי רחמים איתכליא על עליא דאילמלא עליא
לא מתקיימין איתכליא ⁷ואכרה לי בחמשה עשר כסף א"ר יוחנן משום ר' שמעון
בן יהוצדק ⁸אין בירה אלא לשון מכירה שנאמר ⁹בקברי אשר כריתי לי בחמשה
עשר זה ט"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים כסף אלו צדיקים וכן הוא אומר
¹⁰צרור הכסף לקח בידו חומר שעורים ולתך שעורים אלו מ"ה צדיקים שהעולם
מתקיים בהם ואיני יודע אם שלשים כאן וט"ו בארץ ישראל ואם שלשים
בארץ ישראל וט"ו כאן כשהוא אומר ¹¹ואקחה שלשים הכסף ואשליך אותו
בית ה' אל ¹²היצור הו' אומר שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן אמר אבי ורובייהו
משתכחי בבי כנישתא דתותי ¹³אפתא והיינו דכתיב ¹⁴ואומר אליהם אם טוב
בעיניכם רבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף ¹⁵רבי יהודה
אומר אלו שלשים צדיקי אומות העולם שאומות העולם מתקיימים עליהם עולא
אמר אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח ואין מקיימין אלא שלשה אחת
שאין